

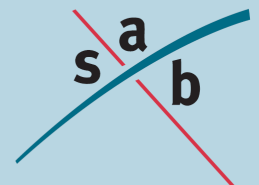
Flora- en faunaraapportage

Heeten IJsselgouwe

Gemeente Raalte

Datum: 22 oktober 2009

Projectnummer: 70975_01

INHOUD

1	Inleiding	3
1.1	Leeswijzer	3
1.2	Planomschrijving	4
1.3	Wettelijk kader	6
2	Quick scan flora en fauna	9
2.1	Onderzoeksmethode	9
2.2	Gebiedsbescherming	9
2.3	Soortenbescherming	10
2.4	Conclusie	16
3	Nader veldonderzoek flora en fauna	19
4	Mitigerende maatregelen / Ontheffingsaanvraag Flora- en faunawet	20
5	Voortoets / Oriënterende habitattoets	21

Bijlage 1: Gegevens Natuurloket

Bijlage 2: Literatuurlijst

1 Inleiding

1.1 Leeswijzer

Bij alle ruimtelijke ingrepen moet rekening gehouden worden met de aanwezige natuurwaarden in en om het plangebied. Voordat ruimtelijke ingrepen mogen plaatsvinden dient eerst een onderzoek uitgevoerd te worden in het kader van de Natuurbeschermingswet (*gebiedsbescherming*), de Flora- en faunawet (*soortenbescherming*) en eventuele andere betrokken natuurregeling. Uit dit onderzoek moet blijken of met de ingrepen negatieve effecten op beschermde gebieden en soorten zijn te verwachten en of daarvoor respectievelijk een vergunning of ontheffing is verkregen. In deze flora- en faunarapportage worden de effecten op de aanwezige natuurwaarden besproken. De flora- en faunarapportage is opgebouwd uit de volgende hoofdstukken:

1. **Beschrijving** van beoogde plannen, ligging van plangebied en de gevolgen van de ingrepen voor de huidige situatie en het **wettelijk kader**
2. **Quick scan Flora en fauna**. Deze is gebaseerd op een eenmalige veldverkenning. In deze quick scan zijn op basis van een gebiedsanalyse (ruimtelijk ecologisch), de beschikbare verspreidingsgegevens van beschermde soorten en een eenmalige veldverkenning, uitspraken gedaan over de mogelijke aanwezigheid van beschermde planten en dieren in en in de directe omgeving van het plangebied. In de quick scan zijn uitspraken gedaan over de effecten van de plannen op nabijgelegen beschermde gebieden en op direct nabij het plangebied voorkomende (vaste rust- of verblijfplaatsen van) strikt beschermde flora en fauna. Hieruit volgt de conclusie of nader veldonderzoek naar strikt beschermde soorten noodzakelijk is en of een ontheffingsaanvraag in het kader van de Flora- en faunawet aan de orde is.
3. Beschrijving van het **nader veldonderzoek**, indien uitgevoerd. Hierbij wordt ingegaan op de kwalificaties van de onderzoeker(s), de data waarop de veldbezoeken hebben plaatsgevonden, de methode van onderzoeken, specifieke ecologische kenmerken van de soort en uiteraard de resultaten.
4. **Mitigerende maatregelen**. Als uit de resultaten van het nader onderzoek blijkt dat het plangebied in gebruik is door strikt beschermde soorten, dan dienen maatregelen te voorkomen dat de ecologische functionaliteit van het plangebied verminderd. Als SAB het opstellen van deze maatregelen verzorgt, dan worden deze beschreven in dit hoofdstuk. Mocht het opstellen van maatregelen niet afdoende zijn en is een **ontheffingsaanvraag** op ex artikel 75 van de Flora- en faunawet alsnog aan de orde, dan staat deze ook hier.
5. **Voortoets of Oriënterende Habitattoets**. Dit is alleen in het geval wanneer negatieve effecten te verwachten zijn op (instandhoudingsdoelstellingen van) beschermde natuurgebieden. Aan de hand van de Effectenindicator van het Ministerie van LNV wordt een inschatting gemaakt van de mogelijk optredende effecten.

De onderzoeken in deze flora en faunarapportage zijn uitgevoerd op basis van de momenteel geldende uitwerking en interpretatie van beleid en wetgeving (zie paragraaf 1.3). Bovendien zijn alle onderzoeken uitgevoerd volgens de door de Gegevens autoriteit Natuur meest recent uitgegeven protocollen.

Gegevens flora en fauna

SAB streeft ernaar alle waarnemingen aan (bijzondere) soorten die verzameld worden tijdens flora- en faunaonderzoeken door te geven aan de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF). De invoer van gegevens in de NDFF leidt tot een beter overzicht van het voorkomen van (beschermde) soorten en daarmee tot een betere bescherming van deze soorten.

1.2 Planomschrijving

Het plangebied betreft de IJsselgouwe aan de Dorpstraat te Heeten (gemeente Raalte, provincie Overijssel). Op deze locatie is de ontwikkeling van zorgappartementen, seniorenwoningen en vrijstaande woningen beoogd.

Heeten ligt ten zuiden van Raalte en ten westen van het natuurgebied de Sallandse Heuvelrug, in een open agrarische gebied. De directe omgeving van Heeten wordt dan ook gekenmerkt door weide- en akkergronden, kleinschalige bosgebieden en houtwallen en -singels. Verspreid door het landschap liggen agrarische bedrijven.

Het plangebied zelf ligt in het noordwesten van de kern, grenzend aan het buitengebied. Agrarische gronden begrenzen het plangebied ook in het noorden en westen. Het zuiden wordt begrensd door bebouwing behorende bij de zorggroep Raalte (Stevenskamp). De Dorpstraat vormt de oostelijke grens.

Figuur 1: links: uitsnede uit topografische kaart (oorspronkelijke schaal 1:25.000). Rechts, luchtfoto (Google Earth). De rode omlijning geeft de ligging van het plangebied weer.

Plangebied

Binnen het plangebied staat een grotendeels leegstaand gebouw (voormalig klooster en bejaardenhuis). Rondom het gebouw lopen verschillende geasfalteerde toegangswegen. Deze wegen lopen tevens verspreid door het gehele plangebied, dat daarmee opengesteld is voor wandelaars. Aan de randen van het gebied liggen bosschages waarin verschillende monumentale bomen staan. De aanwezige bomen bestaan onder andere uit zomereiken, elzen, essen, berken, beuken en paardekastanjes. In één van deze bosschages ligt een voormalige begraafplaats dat bij het klooster hoorde. Deze begraafplaats is de laatste jaren niet onderhouden, waardoor het geheel over-

groeit is en een verruigd karakter heeft. Verder ligt ten noordwesten van het gebouw een lager gelegen grasveld, dat in de wintermaanden dienst doet als ijsbaan. Het plangebied wordt gekenmerkt door de aanwezige reliëfverschillen. De oostelijke hoek ligt enkele meter hoger dan het westelijk deel. In onderstaand figuur is een globale indruk gegeven van de aanwezige elementen in de IJsselgouwe.

Figuur 2: Impressie van het plangebied (Foto's: SAB, 2009)

Beoogde ontwikkelingen

Op deze locatie is her ontwikkeling van de IJsselgouwe beoogd. Op deze locatie is de realisatie van 32 zorgappartementen, 24 woonruimte gehandicapten, 5 grondgebonden seniorenwoningen en 11 vrijstaande woningen gepland. De nieuwe zorgappartementen zullen een functie vervullen voor de zorggroep Raalte, dat ten zuiden van het plangebied gevestigd is aan de Stevenskamp. Om deze relatie te benadrukken wordt een verbinding gelegd tussen de nieuw te realiseren zorgappartementen en de bebouwing van de Stevenskamp. Hier wordt een zichtlijn aangelegd door struweel ter plaatse te verwijderen. De parkeerruimte zal gerealiseerd worden onder het centrale gebouw. Binnen het plan zullen cultuurhistorische elementen, zoals een landweer, worden hersteld en worden nieuwe wegen aangelegd. Ook wordt het huidige reliëf-

verschil in het landschap gehandhaafd en benut voor nieuwbouw. In figuur 3 is de inrichtingsschets van de mogelijke nieuwe situatie weergegeven.

Voor deze ontwikkelingen wordt het huidige gebouw gesloopt en worden enkele bomen gekapt. Met de plannen worden echter zo min mogelijk bomen gekapt. Verder zal de inrichting van het plangebied aangepast worden door meer zichtlijnen in het gebied te aan te brengen. Dit betekent dat enkele struweel zones zullen verdwijnen.

Figuur 3: mogelijk inrichting toekomstige situatie (SAB, 2009)

1.3 Wettelijk kader

Bescherming in het kader van de natuur wet- en regelgeving is op te delen in gebieds- en soortenbescherming. Bij gebiedsbescherming heeft men te maken met de Natuurbeschermingswet 1998 en de Ecologische Hoofdstructuur. Soortenbescherming komt voort uit de Flora- en faunawet.

1.3.1 Gebiedsbescherming

Natuurgebieden of andere gebieden die belangrijk zijn voor flora en fauna kunnen aangewezen worden als Europese Vogelrichtlijn- en/of Habitatrichtlijngebied (Natura 2000). De verplichtingen uit de Vogel- en Habitatrichtlijn zijn in Nederland opgenomen in de Natuurbeschermingswet 1998. Hierin zijn de al bestaande staatsnatuurmonumenten ook opgenomen. Op grond van deze wet is het verboden projecten of andere handelingen te realiseren of te verrichten die, gelet op de instandhoudingsdoelstelling, de kwaliteit van de natuurlijke habitats en de habitats van soorten kunnen verslechteren, of een verstorend effect kunnen hebben op de soorten waarvoor het gebied is aangewezen.

Een andere vorm van gebiedsbescherming komt voort uit aanwijzing van een gebied als Ecologische Hoofdstructuur (EHS). Voor dergelijke gebieden geldt dat het natuurbelang prioriteit heeft en dat andere activiteiten niet mogen leiden tot frustratie van de natuurdoelen. Anders dan bij gebieds- en soortbescherming is de status als EHS niet verankerd in de natuurwetgeving, maar dient het belang in de planologische afweging een rol te spelen. Dit valt onder de verantwoordelijkheid van het bevoegd gezag.

1.3.2 Soortenbescherming

Soortenbescherming is altijd aan de orde. Hiervoor is de Flora- en faunawet bepalend. Deze wet is gericht op het duurzaam in stand houden van soorten in hun natuurlijk leefgebied. Deze wet heeft de beschermingsregels, zoals die ook in de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn zijn opgenomen, overgenomen en voor de Nederlandse situatie toegepast.

Deze bescherming is als volgt in de Flora- en faunawet opgenomen:

- het is verboden beschermde plantensoorten te plukken, verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen (artikel 8);
- het is verboden beschermde diersoorten te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen (artikel 9), opzettelijk te verontrusten (artikel 10) en hun nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren (artikel 11).

De procedurele consequenties zijn afhankelijk van de soorten die door de ingreep worden beïnvloed. Kortweg kunnen drie beschermingsregimes worden onderscheiden:

1. beschermingscategorie 1:

Een groot aantal beschermde soorten is in Nederland algemeen voorkomend. Op basis van het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten uit de Flora- en faunawet mogen ruimtelijke ingrepen worden uitgevoerd die tot effect hebben dat de verblijfplaatsen van deze soorten worden aangetast;

2. beschermingscategorie 2:

Voor beschermde soorten die minder algemeen zijn en extra aandacht verdienen, kan een vrijstelling (behalve voor het opzettelijk verontrusten) verkregen worden als de initiatiefnemer een goedgekeurde gedragscode heeft. Indien dit niet het geval is dient voor deze categorie een ontheffing aangevraagd te worden.

Als er wordt gehandeld volgens een goedgekeurde gedragscode geldt deze naast de bovengenoemde soorten ook voor vogels. In zo'n gedragscode worden gedragslijnen aangegeven die men volgt om het schaden van beschermde soorten zo veel mogelijk te voorkomen. Ontheffing is, als wordt gewerkt volgens een goedgekeurde gedragscode, voor deze soorten alleen nog nodig als werkzaamheden afwijkend van de gedragscode worden uitgevoerd;

3. beschermingscategorie 3:

Voor ongeveer honderd zeldzame soorten geldt géén vrijstelling als het gaat om ruimtelijke ingrepen. Ontheffingen voor deze groep soorten worden slechts verleend wanneer er geen andere bevredigende oplossing voor de ingreep bestaat, de ingrepen een in de wet genoemd belang dienen en de gunstige staat van instandhouding van de soort niet in gevaar komt. Deze uitgebreide toets geldt ook voor alle vogelsoorten.

Als een ruimtelijke ingreep rechtstreeks kan leiden tot verstoring of vernietiging van bepaalde beschermde soorten of hun leefgebied, kan het project in strijd zijn met de Flora- en faunawet. Voor aantastingen van verblijfplaatsen en belangrijke (onderdelen) van leefgebieden van meer strikt beschermde soorten, is ontheffing ex. Artikel 75 van de Flora- en faunawet nodig van het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit.

1.3.3 Zorgplicht

Verder geldt altijd artikel 2 van de Flora- en faunawet, een zorgplichtbepaling. Iedereen dient voldoende zorg in acht te nemen voor de in het wild levende dieren en hun leefomgeving. Dit houdt in dat voorafgaand aan sloop- grond- of bouwwerkzaamheden wordt gecontroleerd of dat negatieve gevolgen voor aanwezige soorten kunnen worden voorkomen door het nemen van alle maatregelen die redelijkerwijs kunnen worden verwacht.

2 Quick scan flora en fauna

2.1 Onderzoeksmethode

Het Natuurloket geeft in het kilometerhok waarbinnen het plangebied en haar invloedsgebied is gelegen (215-483), het voorkomen van beschermde vaatplanten, zoogdieren, broedvogels en amfibieën weer (Bijlage 1). Binnen het kilometerhok weinig soortgroepen goed onderzocht. Verder maakt het plangebied maar een klein onderdeel uit van het betreffende kilometerhok en omdat de beschikbare Natuurloketgegevens in dit geval van lage kwaliteit zijn, is besloten geen aanvullende gegevens op te vragen maar de quick scan vooral te baseren op de biotoopinschatting door een ecooloog van SAB Arnhem B.V.

Bij het opstellen van de quick scan flora en fauna is verder gebruik gemaakt van atlasgegevens uit de Atlas van Nederlandse Zoogdieren (Broekhuizen *et al.*, 1992), De Zoogdieren van Overijssel (Bode *et al.*, 1999), Atlas van de Nederlandse vleermuizen (Limpens, *et al.*, 1997) en diverse websites die de meest recente informatie verschaffen omtrent de verspreiding van soorten. Deze bronnen vermelden soortgegevens op uurhokniveau (5 bij 5 kilometer), dit betekent dat het globale gegevens betreft. Bijlage 2 vermeldt de geraadpleegde bronnen.

Op 15 oktober 2009 heeft een ecooloog van SAB Arnhem B.V. het plangebied en de directe omgeving verkend. Doel van deze veldverkenning was om een indruk te krijgen van de biotopen ter plaatse en de geschiktheid voor de verschillende soortengroepen te beoordelen. Het veldbezoek heeft nadrukkelijk niet de status van een volledige veldinventarisatie. Zowel het tijdstip (buiten het groeiseizoen van planten en deels buiten het actieve seizoen van diverse diergroepen) als het eenmalige karakter zijn hiervoor niet toereikend. Het éénmalige veldbezoek geeft slechts een globaal beeld van aanwezige soorten en habitats op basis van een momentopname.

2.2 Gebiedsbescherming

Natuurbeschermingswet 1998

Het plangebied ligt niet in of nabij een beschermd gebied in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998. Het dichtstbijzijnde gebied betreft het Natura 2000-gebied "Boetelerveld" en ligt op ruim 4 kilometer afstand ten noordoosten van het plangebied. Directe negatieve effecten zijn gezien de ligging buiten het Natura 2000-gebied uit te sluiten. Op basis van de afstand en tussen liggende versturende elementen (wegen, agrarische bedrijven) zijn indirecte negatieve effecten op het beschermde gebied ook niet te verwachten. Negatieve effecten op instandhoudingsdoelstelling van het Natura 2000-gebied worden niet verwacht. Een toets in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 of een vergunningaanvraag wordt met de plannen niet noodzakelijk geacht.

Ecologische Hoofdstructuur

De IJsselgouwe ligt niet in een gebied dat aangewezen is als Ecologische Hoofdstructuur (EHS). Het dichtstbijzijnde gebied aangewezen als EHS betreffen de agrarische gronden ten noorden van het plangebied, wat op ongeveer 150 meter afstand ligt. De

agrarische gronden zijn aangewezen als beheersgebied en de bomenrij ten oosten hiervan als bestaande natuur. Directe effecten op de EHS zijn gezien de ligging buiten de EHS uit te sluiten. De agrarische gronden rondom en in de EHS worden al intensief gebruikt door middel van maaien, hooien en overige agrarische activiteiten. Dit heeft reeds een verstoring effect. Verder wordt de Wechelerweg, dat ten zuiden van de EHS loopt, door de toekomstige situatie niet intensiever gebruikt (verstoring door geluid). Ook is de EHS niet opgesteld als wandelgebied, waardoor geen sprake is van extra verstoring door wandelaars of fietsers in de EHS. Al hoewel het plangebied in de toekomstige situatie intensiever gebruikt wordt, worden indirecte, verstoring negatieve effecten gezien de afstand en tussenliggende agrarisch gebruikte gronden niet verwacht.

2.3 Soortenbescherming

In het kader van de Flora- en faunawet moet worden getoetst of ter plaatse van de ruimtelijke ingrepen sprake is/kan zijn van negatieve effecten op beschermde planten en dieren. De beoogde ontwikkelingen kunnen biotoopverlies of verstoring (indirect biotoopverlies) tot gevolg hebben.

Vaatplanten

Binnen het plangebied zijn geen potentiële natuurlijke groeiplaatsen voor beschermde plantensoorten aanwezig. Het plangebied wordt zorgvuldig onderhouden en regelmatig worden delen gemaaid. Van een stabiel ecosysteem is geen sprake en bijzondere groeiplaatsen zijn niet aanwezig. Strikt beschermde vaatplanten worden binnen het plangebied niet verwacht. Tijdens het verkennende veldbezoek zijn alleen algemene soorten aangetroffen zoals onder andere Straatgras (*Poa annua*), Paarse dovenetel (*Lamium purpureum*), Vogelmuur (*Stellaria media*), Paardenbloem (*Taraxacum officinale*), Grote brandnetel (*Urtica dioica*), Grote klit (*Arctium lappa*), Gewone braam (*Rubus fruticosus*), Riet (*Phragmites australis*), Wilgenroosje (*Chamerion angustifolium*), Lelietje-van-dalen (*Convallaria majalis*) en Kleine maagdenpalm (*Vinca minor*). De laatste soort is een tabel 1 soort in het kader van de Flora- en faunawet. Naar alle waarschijnlijkheid is deze soort in het plangebied aangepland. Aangeplante of gezaaide exemplaren van beschermde soorten (in bijvoorbeeld tuinen) zijn niet beschermd in de Flora- en faunawet, omdat het geen natuurlijke groeiplaatsen betreft. Verder geldt voor tabel 2 soorten, die onder het eerste lichte beschermingsregime vallen, een algemene vrijstelling voor het verstoren en/of aantasten van vaste rust- en verblijfsplaatsen

Figuur 4: Kleine maagdenpalm met restanten van Lelietje-van-dalen

Verder staan binnen het plangebied een aantal oude bomen. Het betreffen Witte Paardekastanje (*Aesculus hippocastanum*), Beuk (*Fagus sylvatica*), Zomereik (*Quercus robur*), Zachte berk (*Betula pubescens*) en Zwarte els (*Alnus glutinosa*). De ondergroei bestaat voornamelijk uit Hazelaar (*Corylus avellana*), Wilde kardinaalsmuts (*Euonymus europaeus*), Wilde lijsterbes (*Sorbus aucuparia*) en opslag van jonge bomen zoals berk.

Grondgebonden zoogdieren

Volgens verspreidingsgegevens uit het boek Zoogdieren van Overijssel (Bode, 1999) komen in de omgeving van het plangebied soorten als Egel (*Erinaceus europeus*), Huisspitsmuis (*Crocidura russula*), Mol (*Talpa europea*), Bunzing (*Mustela putorius*), Wezel (*Mustela nivalis*), Ree (*Capreolus capreolus*), Rosse woelmuis (*Clethrionomys glareolus*), Aardmuis (*Microtus agrestis*), Veldmuis (*Microtus arvalis*), Dwergmuis (*Microtus minutus*), Bosmuis (*Apodemus sylvaticus*), Haas (*Lepus europeus*), Konijn (*Oryctolagus cuniculus*) en de meer strikt beschermde soorten Eekhoorn (*Sciurus vulgaris*) en Steenmarter (*Martes foina*) voor.

Algemeen voorkomende soorten

Binnen het plangebied zijn een grasveld, rommelhoekjes, ruigten en bossen aanwezig en de locatie ligt grenzend aan het buitengebied. Hierdoor zijn vaste rust- en verblijfplaatsen van soorten als kleine marterachtigen, (spits)muizen, Egel (*E. europeus*), en Mol (*T. europea*) niet uit te sluiten. In het plangebied zijn verschillende konijnenholen en konijnen aangetroffen. Deze soort heeft verschillende verblijfplaatsen in de IJsselgouwe. Voor deze soorten, die onder het eerste lichte beschermingsregime vallen, geldt een algemene vrijstelling voor het verstoren en/of aantasten van vaste rust- en verblijfplaatsen.

Strikt beschermde soorten

Eekhoorn

De Eekhoorn leeft bij voorkeur in naald- of gemengd bos, maar komt ook voor in loofbos en boszomen. Verder komt de soort voor in houtwallen, tuinen en parken in beboste omgeving. In verband met de afhankelijkheid van rijpe boomzaden is de leeftijd van het bos belangrijker dan de samenstelling (20 jaar en meer voor coniferen; 40 resp. 80 jaar voor eiken en beuken). Binnen het plangebied komen voor eekhoorns geschikte elementen (oude zomereiken en beuken) voor. Tijdens het eenmalige veldbezoek is in een oude beuk een nest van de eekhoorn aangetroffen.

Aangetroffen nest Eekhoorn (foto SAB)

Kenmerkend voor eekhoornnest is de aanwezigheid van bladeren in het nest. Individuen zijn niet aangetroffen. Deze oude beuk wordt niet gekapt. De te kappen bomen zijn geïnspecteerd op de aanwezigheid van eekhoornnesten, deze zijn niet aangetroffen. Met de kap van enkele bomen worden geen negatieve effecten verwacht op vaste rust- en verblijfplaatsen. Nader onderzoek wordt niet noodzakelijk geacht.

Steenmarter

De strikt beschermde Steenmarter komt volgens verspreidingsgegevens ook voor in en/of in de omgeving het plangebied. De Steenmarter is een soort die voorkomt in of nabij grote steden, dorpen en boerenerven, en lijkt zich aan de menselijke bebouwing te hebben aangepast. De huidige gebruikers van het gebouw hebben ongeveer twee jaar geleden een Steenmarter waargenomen in de tuin. Deze soort is naderhand niet meer waargenomen. Tijdens het eenmalige veldbezoek is het gehele gebouw van binnen onderzocht. Sporen (latrines, haren, vraatsporen, prooiresten enz.) van de soort zijn niet aangetroffen. Ook zijn geen sporen aangetroffen in de rest van het plangebied (struweelzone). Het wordt niet verwacht dat de soort een vaste rust- en verblijfplaats in het plangebied heeft. Negatieve effecten op de Steenmarter zijn met de plannen niet te verwachten.

Vleermuizen

Volgens de verspreidingsgegevens (Broekhuizen, 1992; Bode, 1999; Limpens, et. al., 1997) komen in de omgeving van het plangebied Gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*), Ruige dwergvleermuis (*Pipistrellus nathusii*), Baardvleermuis (*Myotis mystacinus*), Franjestaart (*Myotis nattereri*), Gewone grootoorvleermuis (*Plecotus auritus*), Laatvlieger (*Eptesicus serotinus*), Meervleermuis (*Myotis dasycneme*), Rosse vleermuis (*Nyctalus noctula*), Watervleermuis (*Myotis daubentonii*) voor. Alle vleermuissoorten zijn strikt beschermd in de Flora- en faunawet.

Vleermuizen zijn globaal op te delen in gebouwbewonende soorten zoals gewone dwergvleermuis (*P. pipistrellus*) en Laatvlieger (*E. serotinus*) en boombewonende soorten als Rosse vleermuis (*N. noctula*) en Watervleermuis (*M. daubentonii*). Daarnaast zijn soorten die van beide elementen gebruik maken. Daarbij is ook onderscheid te maken in zomer- en winterverblijfplaatsen van de verschillende soorten. Sommige soorten zoals de Gewone dwergvleermuis verblijven het gehele jaar in gebouwen (spouwmuren, achter gevelbetimmeringen enz.). Andere soorten als de Rosse vleermuis verblijven jaarrond in bomen (in holten en spleten en achter loshangende schors). De Watervleermuis overwintert echter weer in bunkers, grotten en kelders en verblijft in de zomerperiode in boomholten.

Gebouwbewonende soorten vleermuizen

Gebouwbewonende soorten worden vooral aangetroffen onder dakpannen, in spouwmuren, op zolders, achter houten betimmering enzovoorts. In het plangebied staat één groot gebouw dat gesloopt gaat worden. Dit gebouw heeft een plat dak en daarmee zonder zolder of een pannendak. Wel heeft het gebouw een toegankelijke spouwmuur en gevelbetimmering aan de randen van het dak. Deze gevelbetimmering is toegankelijk voor vleermuizen, waarmee ook de spouwmuur toegankelijk is. Op deze locaties zijn vaste rust- en verblijfplaatsen (kraamkolonies en paarverblijven) op voorhand niet uit te sluiten. Verder heeft het plangebied een groen karakter en daarmee geschikt als foerageergebied voor vleermuizen. Op basis van voorstaande zijn vaste rust- en verblijfplaatsen van vleermuizen op voorhand niet uit te sluiten binnen het plangebied.

Boombewonende soorten vleermuizen

Boombewonende soorten worden gevonden in holten en spleten in bomen en achter loshangende schors. Binnen het plangebied staan een aantal oude bomen met holtes, gaten en loshangende schors. Indien deze bomen gekapt worden zijn negatieve effec-

ten op boombewonende soorten niet uit te sluiten. In dit geval is nader onderzoek noodzakelijk, dat gelijktijdig plaats kan vinden met het onderzoek naar gebouwbewonende soorten. Aanbevolen wordt om de bomen met holtes, rottingsgaten en loshangende schors te sparen.

Vliegroutes

Soorten maken vaak jarenlang gebruik van vaste aanvliegroutes tussen verblijfplaats en foerageergebied, daarom kan het behoud van lijnelementen cruciaal zijn voor de instandhouding van het leefgebied. De bomenrij in het zuidwesten van het plangebied vormt een doorgaand element met de ten westen gelegen bomenrij langs de Weseperweg. Deze bomenrij zal niet in zijn geheel verdwijnen, maar door de bouw van vrijstaande woningen kan lichthinder ontstaan. Vleermuizen zijn gevoelig voor een toename in licht. Indien verlichting nabij deze bomenrij beperkt worden, zijn de negatieve effecten op potentiële vliegroutes zo klein mogelijk. Gelijktijdig met het onderzoek naar gebouwbewonende soorten kan bepaald worden wat het belang van deze bomenrij voor vleermuizen is. Dan kan bepaald worden of maatregelen genomen moeten worden.

Nader onderzoek vleermuizen

Met de sloop van het gebouwen, de potentiële kap van bomen en de realisatie van vrijstaande woningen kunnen vaste rust- en verblijfplaatsen en belangrijke vliegroutes aangetast worden. Aanbevolen wordt om nader onderzoek uit te voeren om het exacte gebruik van het plangebied door vleermuizen in kaart te brengen. Pas dan kan worden bepaald of negatieve effecten op vleermuizen zijn uit te sluiten en of het noodzakelijk is om maatregelen te treffen.

Vogels

Alle vogelsoorten zijn beschermd tijdens het broedseizoen. Het betreft dan met name de actieve broedplaatsen en vaste verblijfplaatsen. Voor de meeste vogels loopt het broedseizoen van half maart tot half juli. Voor het broedseizoen wordt geen standaardperiode gehanteerd in het kader van de Flora- en faunawet. Van belang is of een broedgeval aanwezig is, ongeacht de periode. Het plangebied met struweel en bomen is geschikt als broedgelegenheid voor veel vogels.

Jaarrond beschermde vogelsoorten

In het kader van de Flora- en faunawet zijn vaste rust- en verblijfplaatsen van enkele vogelsoorten jaarrond beschermd. Dit betekent dat nestlocaties van deze soorten het gehele seizoen beschermd zijn. Hierin worden vier categorieën onderscheiden:

- 1 Nesten die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats (voorbeeld: Steenuil).
- 2 Nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing of biotoop (voorbeeld: Roek, Gierzwaluw en Huismus).
- 3 Nesten van vogels, zijnde geen koloniebroeders, die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing (voorbeeld: Ooievaar, Kerkuil en Slechtvalk).
- 4 Vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen (voorbeeld: Boombalk, Buizerd en Ransuil).

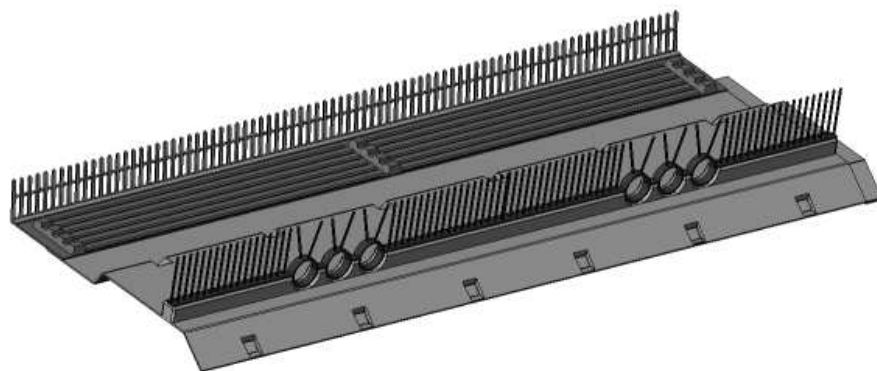
Tijdens het verkennende veldbezoek zijn de volgende soorten aangetroffen: Merel (*Turdus merula*), Koolmees (*Parus major*), Pimpelmees (*Cyanistes caeruleus*), Ekster (*Pica pica*), Grote Bonte Specht (*Dendrocopos major*), Gaai (*Garrulus glandarius*), Winterkoning (*Troglodytes troglodytes*), Roodborst (*Erithacus rubecula*), Holenduif (*Columba oenas*) en Buizerd (*Buteo buteo*). De aangetroffen Buizerd is een jaarrond beschermde soort. Nestlocaties van deze soort zijn niet aangetroffen in het plangebied. Overige nestlocaties van in bomenbroedende jaarrond beschermde vogelsoorten zijn ook niet aangetroffen. De gebouwen binnen het plangebied hebben allen platte daken en geen toegangsgaten die voor gebouwbewonende soorten (uilen, Huismus, Gierzwaluw) geschikt zijn. Sporen van uilen (braakballen, kalksporen, veren) zijn tevens niet aangetroffen gedurende het eenmalige veldbezoek. In of direct nabij het plangebied zijn verder ook geen waarnemingen bekend van uilen (www.waarneming.nl). Op basis van voorstaande worden belangrijke delen van het leefgebied of vaste rust- en verblijfplaatsen van uilen niet verwacht in het plangebied.

Negatieve effecten op jaarrond beschermde soorten worden niet verwacht. Nader onderzoek wordt niet noodzakelijk geacht.

Huismus

Wel wordt aanbevolen om de toekomstige gebouwen geschikt te maken voor de Huismus. Deze soort staat op de Rode Lijst van vogelsoorten. Rode lijsten zijn lijsten waarop per land de in hun voortbestaan bedreigde dier- en plantensoorten staan.

Huismussen hebben zich aan de mens aangepast en broeden vrijwel overal waar mensen wonen. De vogels broeden in kleine groepen en bouwen onder andere nesten in gaten van muren, onder dakpannen en in nestkasten. Doordat moderne huizen vaak geen nestgelegenheid meer bieden, is de populatie huismussen in Nederland de laatste decennia meer dan gehalveerd. Dit is de belangrijkste reden dat de vogel in 2004 op de rode lijst is geplaatst. Het geschikt maken van de nieuwe bebouwing kan gedaan worden door een zogeheten "Vogelvide" te plaatsen onder de dakrand of door voor huismussen toegankelijke openingen onder de dakrand te laten, zodat de soort hier zijn nest kan maken.

Figuur 5: Vogelvide (bron Vogelbescherming, 2008)

Amfibieën

Stichting RAVON (Reptielen Amfibieën Vissen Onderzoek Nederland) verzamelt verspreidingsgegevens van reptielen, amfibieën en vissen en publiceert deze jaarlijks op

het internet (www.ravon.nl). Volgens RAVON komen in de omgeving van het plangebied amfibieën zoals Bruine kikker (*Rana temporaria*), Gewone pad (*Bufo bufo*), Basteekikker (*Rana esculenta*), Kleine watersalamander (*Triturus vulgaris*) en de meer strikt beschermde soorten Heikikker (*Rana arvalis*), Kamsalamander (*Triturus cristatus*), Poelkikker (*Rana lessonae*) en Rugstreeppad (*Bufo calamita*) voor.

Algemene soorten

Algemene soorten, zoals Bruine kikker (*R. temporaria*) en Gewone pad (*B. bufo*), die na de metamorfose op het land naar voedsel gaan zoeken, zijn gezien de binnen het plangebied gelegen biotopen niet uit te sluiten. Deze soorten kunnen grote afstanden afleggen. Omdat de dieren op het land overwinteren, is het ook mogelijk dat er dieren in de winterperiode binnen het plangebied aanwezig zijn. Voor deze soorten, die onder het eerste lichte beschermingsregime vallen, geldt een algemene vrijstelling voor het verstoren en/of aantasten van vaste rust- en verblijfplaatsen.

Beschermde soorten

Binnen en nabij het plangebied zijn geen watervoerende elementen aanwezig. Hierdoor is de aanwezigheid van strikt beschermde soorten niet te verwachten binnen het plangebied. Strikt beschermde soorten stellen strikte eisen aan hun leefomgeving en blijven het gehele jaar door dicht bij hun voortplantingswater (met uitzondering van de Rugstreeppad). Negatieve effecten op strikt beschermde amfibieën wordt met de plannen niet verwacht. Nader onderzoek wordt niet noodzakelijk geacht.

Reptielen

Reptielen zijn over het algemeen gebonden aan structuurrijke vegetatie, vaak gelegen in weinig verstoorte biotopen. Soorten als Ringslang (*Natrix natrix*) en Levendbarende hagedis (*Zootoca vivipara*) kunnen voorkomen in gebieden met een relatief hoge verstoringsgraad. RAVON geeft aan geen gegevens te hebben omtrent de aanwezigheid van reptielen in de omgeving van het plangebied. De afwezigheid van gegevens kan tevens betekenen dat het gebied nooit onderzocht is.

Het plangebied wordt intensief gebruikt en onderhouden. Dit betekent dat er regelmatig verstoring aanwezig is. Ook is een verbinding met optimale leefgebieden van reptielen niet aanwezig. Verwacht wordt de reptielen niet in het plangebied voorkomen. Nader onderzoek wordt niet noodzakelijk geacht.

Vissen

Binnen het plangebied liggen geen permanent watervoerende elementen. Hierdoor is de aanwezigheid van vissen uit te sluiten.

Insecten (vlinders, libellen, sprinkhanen) en overige soortengroepen

Slechts een beperkt aantal van de zeer soortenrijke groep van de insecten is beschermd. De habitateisen van beschermde soorten binnen deze groep zijn vaak zeer locatiespecifiek en gebonden aan zeer bijzondere biotopen. Dergelijke biotopen komen niet in het plangebied voor. Overige strikt beschermde soorten als mollusken en weekdieren zijn ook niet te verwachten gezien de biotopen. Tijdens het veldbezoek is de Atalanta (*Vanessa atalanta*) en het Bont zandoogje (*Pararge aegeria*) waargenomen. Deze soorten zijn algemeen en niet strikt beschermd in het kader van de Flora- en faunawet.

2.4 Conclusie

In het plangebied IJsselgouwe aan de Dorpstraat te Heeten (gemeente Raalte, provincie Overijssel) is herontwikkeling beoogd. Op deze locatie is de realisatie van 32 zorgappartementen, 24 woonruimte gehandicapten, 5 grondgebonden seniorenwoningen en 11 vrijstaande woningen gepland. Hiervoor zal het huidige gebouw gesloopt worden en zullen mogelijk bomen en struweel verdwijnen. Voordat deze ingreep wordt uitgevoerd, dienen de gevolgen voor beschermde natuurwaarden en de consequenties in het kader van de geldende natuurwet- en regelgeving in beeld te zijn gebracht.

2.4.1 Gebiedsbescherming

In het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 (NB-wet) en de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) dient er getoetst te worden of de beoogde ontwikkelingen een negatieve invloed hebben op de beschermde gebieden.

Natuurbeschermingswet 1998

Het plangebied ligt niet in of nabij een beschermd gebied in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998. Het dichtstbijzijnde gebied betreft het Natura 2000-gebied "Boetelerveld" en ligt op ruim 4 kilometer afstand ten noordoosten van het plangebied. Op basis van de afstand en tussen liggende versturende elementen (wegen, agrarische bedrijven) zijn indirecte negatieve effecten op het beschermde gebied ook niet te verwachten. Een toets in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 of een vergunningaanvraag wordt met de plannen niet noodzakelijk geacht.

Ecologische Hoofdstructuur

De IJsselgouwe ligt niet in een gebied dat aangewezen is als Ecologische Hoofdstructuur (EHS). Het dichtstbijzijnde gebied aangewezen als EHS betreffen de agrarische gronden ten noorden van het plangebied, wat op ongeveer 150 meter afstand ligt. Al hoewel het plangebied in de toekomstige situatie intensiever gebruikt wordt, worden indirecte, versturende negatieve effecten gezien de afstand en tussenliggende agrarisch gebruikte gronden niet verwacht.

2.4.2 Soortenbescherming

In het kader van de Flora- en faunawet dient te worden nagegaan of vaste rust- en verblijfplaatsen door de ingreep worden aangetast (verwijderd, ongeschikt gemaakt) of dieren opzettelijk worden verontrust. De beoogde ontwikkelingen kunnen biotoopverlies of verstoring (indirect biotoopverlies) tot gevolg hebben. Invloeden die leiden tot een verminderde geschiktheid van het plangebied als bijvoorbeeld foerageergebied zijn niet ontheffingsplichtig, tenzij het een zodanig belang betreft dat bij het wegvallen van deze functie ook de vaste rust- en verblijfplaatsen van soorten niet langer kunnen functioneren. Door de werkzaamheden kunnen alle aanwezige soorten negatieve effecten ondervinden van de ingreep. Voor de meeste soorten is dit tijdelijk van aard.

Algemene soorten

De meeste van deze soorten zijn beschermd maar vallen onder het lichte beschermingsregime van de Flora- en faunawet (tabel 1). Hiervoor geldt dat aantasting van

vaste rust- en verblijfplaatsen op basis van een vrijstelling mogelijk is, zonder dat er sprake is van procedurele consequenties.

Strikt beschermde soorten

Een aantal van de mogelijk voorkomende soorten staat vermeld op tabel 2 en 3 van de Flora- en faunawet en is daarmee strikter beschermd. Voor deze soorten geldt dat bij een aantasting van vaste rust- en verblijfplaatsen een ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet moet worden aangevraagd. Strikt beschermde vleermuizen zijn, gezien de verspreidingsgegevens, aanwezige habitats en soortspecifieke eisen niet op voorhand uit te sluiten binnen het plangebied.

Verder kunnen bij de start van werkzaamheden in het broedseizoen, broedende vogels worden verstoord, of hun nesten worden aangetast. Er is geen vrijstelling te verkrijgen in het kader van de Flora- en faunawet voor activiteiten die vogels in hun broedseizoen zou kunnen verstoren. Werkzaamheden dienen plaats te vinden buiten het broedseizoen of tijdens het broedseizoen, als broedende vogels binnen en in de directe omgeving van het plangebied uitgesloten kunnen worden. Voor het broedseizoen wordt geen standaardperiode gehanteerd in het kader van de Flora- en faunawet. Van belang is of een broedgeval aanwezig is, ongeacht de periode.

	<i>Jan.</i>	<i>Feb.</i>	<i>Mrt.</i>	<i>April</i>	<i>Mei</i>	<i>Juni</i>	<i>Juli</i>	<i>Aug.</i>	<i>Sep.</i>	<i>Okt.</i>	<i>Nov.</i>	<i>Dec.</i>
Broedvogels												

Tabel 1: Indicatieve voorkeursperiode voor het uitvoeren van werkzaamheden. Groen: voorkeursperiode. Rood: niet geschikt voor uitvoeren (kap)werkzaamheden indien broedgevallen aanwezig zijn.

2.4.3 Nader onderzoek

Uit de quick scan is naar voren gekomen dat een aantal strikt beschermde soorten mogelijk voor kunnen komen in het plangebied. Voorafgaand aan de ingrepen wordt aanbevolen een nader onderzoek op te starten naar:

- vleermuizen, onderzoeksperiode *kraamkolonies*: eind mei tot medio juli en *paarplaatsen*: medio augustus tot en met medio september

Het gebruik van het plangebied door deze soorten kan door middel van nader onderzoek in beeld worden gebracht zodat het werkelijke effect van de ingreep op (het leefgebied van) daadwerkelijk aanwezige soorten kan worden bepaald. Pas dan kan worden bepaald welke maatregelen noodzakelijk zijn om te voorkomen dat de Flora- en faunawet wordt overtreden. Mocht het niet mogelijk zijn om dit te voorkomen, dan is een ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet noodzakelijk. Een dergelijke ontheffing is alleen onder beperkte omstandigheden verkrijgbaar.

2.4.4 Aanbevelingen

Naast de consequenties die voortkomen uit de Flora- en faunawet is ook een aantal vrijblijvende aanbevelingen te doen ten aanzien van de inrichting van het plangebied, zoals:

- voor vleermuizen zouden open stootvoegen aangebracht kunnen worden in muren, of vleermuiskasten kunnen worden geplaatst in de spouw of tegen de muur op >2,5 meter hoogte in nieuw te bouwen woningen;
- als er een zolder of vliering wordt aangelegd, zou deze niet helemaal geïsoleerd kunnen worden. Hierdoor wordt de zolder mogelijk een geschikt verblijf voor vleermuizen;
- er kunnen nestpannen of neststenen worden aangebracht ten behoeve van gierzwaluwen. Deze beschermde soort verliest steeds meer nestmogelijkheden. De huidige bebouwing is voor deze soort niet geschikt.
- het plaatsen van een vogelvide of het realiseren van toegangsgaten in de dakranden, zodat de gebouwen binnen het plangebied geschikt worden voor de Huismus. Deze soort gaat achteruit in Nederland.

3 Nader veldonderzoek flora en fauna

Uit de quick scan flora en fauna blijkt dat strikt beschermde vleermuizen niet zijn uit te sluiten binnen het plangebied. Een nader veldonderzoek is noodzakelijk om te specificeren of strikt beschermde soorten een vaste rust- en verblijfplaats in het plangebied hebben. SAB kan hier een rol in spelen door de opdracht tot een gerichte veldinventarisatie nader te formuleren en de veldinventarisatie te (laten) doen. De kosten voor het uitvoeren van het veldonderzoek zijn afhankelijk van de grootte van het plangebied en het aantal te onderzoeken soorten. Een offerte kan indien gewenst opgevraagd worden.

Hieronder wordt per soort een indicatie gegeven van de onderzoeksperiode waarin het nader veldonderzoek uitgevoerd kan worden.

- vleermuizen, onderzoeksperiode *kraamkolonies*: eind mei tot medio juli en *paarplaatsen*: medio augustus tot en met medio september.

SAB is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus. De uit te voeren veldonderzoeken worden uitgevoerd conform de protocollen die zijn opgesteld door dit netwerk. Zo vindt het vleermuizenonderzoek plaats conform het protocol vleermuisonderzoek van het Netwerk Groene Bureaus (2009). In de protocollen is opgesteld dat het voor bepaalde soorten noodzakelijk is om meerdere malen (minimaal twee keer) het plangebied te bezoeken om deze soorten uit te sluiten. Voor vleermuizen geldt verder dat tussen de verschillende veldbezoeken ongeveer 14 dagen dient te zitten. Het aantal veldbezoeken is verder afhankelijk van de grootte van het plangebied.

4 Mitigerende maatregelen / Ontheffingsaanvraag Flora- en faunawet

Pas als het exacte gebruik van het plangebied door vleermuizen bekend is kan worden bepaald of mitigerende maatregelen genomen moeten worden of dat een ontheffing ex artikel 75 van de Flora- en faunawet noodzakelijk is.

5 Voortoets / Oriënterende habitattoets

Negatieve effecten op gebieden beschermd in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 of op gebieden aangewezen als Ecologische Hoofdstructuur (EHS) zijn niet te verwachten. Een toets in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 wordt niet noodzakelijk geacht.

Bijlage 1: Gegevens Natuurloket

Rapportage voor kilometerhok X:215 / Y:483								
Soortgroep	FF1*	FF23*	FF vogels	Hrl*	RL*	Volledigheid*	Detail*	Actualiteit*
Vaatplanten	1					goed	-	1991-2007
Mossen						niet		1997-2007
Korstmossen						niet		1992-2007
Paddestoelen						slecht		1992-2007
Zoogdieren	5	4		4		slecht	26-50%	1997-2007
Broedvogels			1			slecht	0%	1996-2007
Watervogels						matig	0%	96/97-06/07
Reptielen						niet		1992-2007
Amfibieën	1					slecht	26-50%	1992-2007
Vissen						niet		1992-2007
Dagvlinders						redelijk		1998-2008
Nachtvlinders						niet		1980-2008
Libellen						matig		1993-2007
Sprinkhanen						niet		1993-2007
Overige ongewervelden						slecht		1993-2007

Bijlage 2: Literatuurlijst

Literatuur

Bode, A.D., Douma, M., Driesen, N.J., Dijkstra, A.J., Gritter, A.G.R., Hegeman, A., Heinen, M.A., Hoekstra, B., Hoeve, R., Snaak, G., van Vliet, J.A., Zoon, C.P.M. 1999. De Zoogdieren van Overijssel. Voorkomen, verspreiding en ecologie van in het wild levende zoogdieren. Waanders Uitgevers, Zwolle.

Broekhuizen, S., Hoekstra, B., van Laar, V., Smeenk, C., Thissen, J.B.M. 1992. Atlas van de Nederlandse zoogdieren, uitgeverij KNNV, Utrecht.

Limpens, H., Mostert, K., Bongers, W. 1997. Atlas van de Nederlandse vleermuizen, uitgeverij KNNV, Utrecht.

SOVON Vogelonderzoek Nederland, 2002. Atlas van de Nederlandse Broedvogels 1998, 2000, Nederlandse Fauna 5. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden.

Van der Meijden, R. 1990. Heukels' Flora van Nederland. Wolters-Noordhoff.

Vogelbescherming. 2008. De huismus anno 2008. Update van het actieplan huismus van Vogelbescherming Nederland.

Websites

www.minlnv.nl	website van het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. Veel informatie over wetgeving, Natura2000, EHS etc.
www.natuurloket.nl	gevalideerde gegevens van alle PGO's per kilometerhok. Tegen betaling ontvangt u de meest gedetailleerde gegevens.
www.ravon.nl	website met informatie over de verspreiding van reptielen, amfibieën en vissen in Nederland
www.sovon.nl	website met uitgebreide informatie over ecologie en verspreiding van vogelsoorten
www.telmee.nl	website met gevalideerde gegevens van alle soorten
www.waarneming.nl	website met deels ongevalideerde gegevens van alle soorten